HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

12 septembrie 2013 *

„Convenția de la Roma privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale — Contract de muncă — Articolul 6 alineatul (2) — Legea aplicabilă în absența unei alegeri — Legea țării în care angajatul «își desfășoară în mod obișnuit munca» — Contract care prezintă legături mai strânse cu un alt stat membru”

În cauza C-64/12,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul Primului protocol din 19 decembrie 1988 privind interpretarea de către Curtea de Justiție a Comunităților Europene a Convenției privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale de Hoge Raad der Nederlanden (Țările de Jos), prin decizia din 3 februarie 2012, primită de Curte la 8 februarie 2012, în procedura

Anton Schlecker, activând sub denumirea comercială „Firma Anton Schlecker”,

împotriva

Melitta Josefa Boedeker,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul M. Ilešič, președinte de cameră, domnii E. Jarašiūnas, A. Ó Caoimh, doamna C. Toader (raportor) și domnul C. G. Fernlund, judecători,

avocat general: domnul N. Wahl,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru doamna M. J. Boedeker, de R. de Lange, advocaat;

— pentru guvernul olandez, de C. Wissels, în calitate de agent;

— pentru guvernul austriac, de A. Posch, în calitate de agent;

— pentru Comisia Europeană, de M. Wilderspin și de R. Troosters, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 16 aprilie 2013,

* Limba de procedură: neerlandeza.

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 6 alineatul (2) din Convenția privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale, deschisă spre semnare la Roma la 19 iunie 1980 (JO 1980, L 266, p. 1, JO 2007, L 347, p. 3, denumită în continuare „Convenția de la Roma”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între A. Schlecker, activând sub denumirea comercială „Firma Anton Schlecker” (denumit în continuare „Schlecker”), societate cu sediul în Ehingen (Germania), pe de o parte, și doamna Boedecker, cu domiciliul în Mülheim an der Ruhr (Germania), care lucrează în Țările de Jos, pe de altă parte, cu privire la modificarea unilaterală de către angajator a locului unde este desfășurată munca și, în acest context, la legea aplicabilă contractului de muncă.

Cadrul juridic

Convenția de la Roma

3 Articolul 3 alineatul (1) din Convenția de la Roma prevede:

„Contractul este guvernat de legea aleasă de către părți. Această alegere trebuie să fie expresă sau să rezulte, cu un grad rezonabil de certitudine, din condițiile contractuale sau din împrejurările cauzei. Prin alegerea lor, părțile pot desemna legea aplicabilă întregului contract sau numai unei părți din acesta.”

4 Articolul 6 din această convenție, intitulat „Contractele individuale de muncă”, prevede:

„(1) Sub rezerva dispozițiilor articolului 3, într-un contract de muncă alegerea de către părți a legii aplicabile nu poate avea ca rezultat privarea angajatului de protecția care îi este asigurată prin normele imperative ale legii care ar fi aplicabilă, în absența alegerii, în temeiul alineatului (2).

(2) Sub rezerva dispozițiilor articolului 4 și în absența unei alegeri în conformitate cu articolul 3, contractul de muncă este supus:

(a) legii țării în care angajatul își desfășoară în mod obișnuit munca în executarea contractului, chiar dacă este angajat cu titlu temporar în altă țară, sau

(b) dacă angajatul nu își desfășoară în mod obișnuit munca într-o singură țară, legii țării în care este situat sediul prin care a fost angajat,

cu excepția cazului în care reiese din ansamblul împrejurărilor că acel contract de muncă prezintă legături mai strânse cu o altă țară, caz în care contractul este supus legii acelei țări.”

Regulamentul (CE) nr. 593/2008

5 Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I) (JO L 177, p. 6, rectificare în JO L 309, 24.11.2009, p. 87, denumit în continuare „Regulamentul Roma I”) a înlocuit Convenția de la Roma. Acest regulament se aplică contractelor încheiate începând cu 17 decembrie 2009.

6 Articolul 8 alineatul (4) din Regulamentul Roma I, intitulat „Contractele individuale de muncă”, prevede:

„În cazul în care reiese din circumstanțele de ansamblu ale cazului că respectivul contract are o legătură mai strânsă cu o altă țară decât cea menționată la alineatul (2) sau (3), se aplică legea acelei alte țări.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

7 Doamna Boedeker a fost angajată de Schlecker, o întreprindere germană care dispune de mai multe sucursale în diverse state membre și care își desfășoară activitatea în domeniul vânzării de produse de drogherie. După ce a lucrat în Germania de la 1 decembrie 1979 până la 1 ianuarie 1994, doamna Boedeker a încheiat un nou contract de muncă, în temeiul căruia a fost angajată ca administrator al Schlecker în Țările de Jos. În această calitate, doamna Boedeker a condus activitatea Schlecker în acest stat membru, care regrupa aproximativ 300 de sucursale și 1 250 de angajați.

8 Prin scrisoarea din 19 iunie 2006, Schlecker a informat-o pe doamna Boedeker în special că postul său de responsabil pentru Țările de Jos urma să fie desființat de la 30 iunie 2006 și a invitat-o să preia, în aceleași condiții contractuale, atribuțiile de șef al departamentului „Audit” („Bereichsleiterin Revision”) la Dortmund (Germania) începând cu 1 iulie 2006.

9 Doamna Boedeker a formulat o contestație împotriva deciziei unilaterale adoptate de angajator de modificare a locului său de muncă, dar s-a prezentat la Dortmund la 3 iulie 2006 pentru a-și prelua noile atribuții. Ulterior, la 5 iulie 2006, aceasta a intrat în concediu medical. Începând cu data de 16 august 2006, doamna Boedeker a beneficiat de o prestație din partea casei de asigurări de sănătate din Germania.

10 În acest context, doamna Boedeker a inițiat diverse proceduri judiciare în Țările de Jos. În cadrul uneia dintre ele, aceasta a sesizat Kantonrechter te Tiel, pe de o parte, în vederea constatării faptului că dreptul olandez era aplicabil raportului său de muncă și, pe de altă parte, pentru anularea celui de al doilea contract de muncă și pentru acordarea de despăgubiri. Printr-o decizie provizorie pe fond, confirmată ulterior în apel, Kantonrechter te Tiel a anulat contractul de muncă cu efect de la 15 decembrie 2007 și a recunoscut doamnei Boedeker dreptul la o despăgubire în cuantum brut de 557 651,52 euro. Această decizie nu putea dobândi însă un caracter definitiv decât cu condiția ca dreptul olandez să fie declarat aplicabil contractului de muncă. Referitor la acest aspect, Kantonrechter te Tiel a recunoscut, printr-o altă decizie, aplicabilitatea dreptului olandez.

11 Sesizată în apel de Schlecker, Gerechtshof te Arnhem a confirmat această hotărâre, referitoare la determinarea dreptului aplicabil contractului, apreciind că dreptul german nu ar fi putut fi ales în mod tacit. Gerechtshof te Arnhem a considerat în special că, în temeiul articolului 6 alineatul (2) litera (a) din Convenția de la Roma, dreptul aplicabil contractului de muncă era dreptul olandez, legea țării unde angajatul își exercita în mod obișnuit activitatea. Astfel, această instanță a considerat că diferitele elemente invocate de Schlecker referitoare printre altele la afilierea la diversele sisteme de pensie, de asigurare de sănătate și de invaliditate nu permiteau să se concluzioneze că contractul de muncă prezenta legături mai strânse cu Germania, astfel încât aplicarea dreptului german nu putea fi reținută.

12 Schlecker a formulat recurs la Hoge Raad der Nederlanden împotriva acestei decizii a Gerechtshof te Arnhem, referitoare la determinarea dreptului aplicabil.

13 În această privință, doamna Boedeker solicită aplicarea dreptului olandez în ceea ce privește convenția semnată între părți, precum și obligarea Schlecker la reintegrarea sa în funcția de „responsabil pentru Țările de Jos”. În schimb, Schlecker susține că legea germană este cea aplicabilă deoarece ansamblul împrejurărilor indică o legătură mai strânsă cu Germania.

14 Astfel cum reiese din decizia de trimitere, Hoge Raad der Nederlanden subliniază că dreptul olandez oferă, în speță, salariatului o protecție mai extinsă decât dreptul german împotriva schimbării locului de muncă efectuate de angajator. Astfel, această instanță are rezerve în ceea ce privește interpretarea care trebuie dată articolului 6 alineatul (2) ultima teză din Convenția de la Roma, care permite înlăturarea aplicării legii care altfel trebuie să fie reținută prin jocul de legături expres prevăzute la articolul 6 alineatul (2) literele (a) și (b) din această convenție în ipoteza în care din ansamblul împrejurărilor ar reieși că un contract de muncă prezintă legături mai strânse cu o altă țară.

15 În aceste condiții, Hoge Raad der Nederlanden a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 6 alineatul (2) din Convenția [de la Roma] privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale trebuie interpretat în sensul că, în cazul în care un angajat își desfășoară munca, în executarea contractului, nu numai în mod obișnuit, ci și pe o perioadă îndelungată și neîntreruptă, în una și aceeași țară, legea acestei țări trebuie aplicată fără excepție chiar și în situația în care toate celelalte circumstanțe indică o legătură strânsă a contractului de muncă cu o altă țară?

2) Pentru ca răspunsul la prima întrebare să fie afirmativ, este necesar ca la încheierea contractului de muncă sau cel puțin la începerea activității angajatorul și angajatul să fi avut în vedere sau cel puțin să fi avut reprezentarea clară a faptului că munca se va desfășura pe o perioadă îndelungată și neîntreruptă în una și aceeași țară?”

Cu privire la întrebările preliminare

16 Cu titlu introductiv, trebuie precizat că, potrivit articolului 1 din Primul protocol din 19 decembrie 1988 privind interpretarea de către Curtea de Justiție a Convenției din 1980 (JO 1998, C 27, p. 47), intrat în vigoare la 1 august 2004, Curtea este competentă să se pronunțe cu privire la prezenta cerere de decizie preliminară. De altfel, în temeiul articolului 2 litera (a) din acest protocol, Hoge Raad der Nederlanden are posibilitatea să solicite Curții să se pronunțe cu titlu preliminar asupra unei chestiuni invocate într-o cauză pendinte în fața sa, privind interpretarea dispozițiilor Convenției de la Roma.

17 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 6 alineatul (2) din Convenția de la Roma trebuie interpretat în sensul că, chiar și în ipoteza în care un angajat își desfășoară munca ce face obiectul contractului de muncă nu numai în mod obișnuit, ci și pe o perioadă îndelungată și neîntreruptă în una și aceeași țară, instanța națională poate înlătura, în temeiul ultimei teze a acestei dispoziții, legea țării în care se desfășoară în mod obișnuit munca atunci când din ansamblul împrejurărilor reiese că există o legătură mai strânsă între contractul respectiv și o altă țară.

18 Astfel, Curții i se solicită să interpreteze criteriul de legătură referitor la țara în care se desfășoară în mod obișnuit munca, în sensul articolului 6 alineatul (2) litera (a) din Convenția de la Roma, în raport cu posibilitatea oferită de ultima teză a acestui alineat (2) de a considera aplicabilă contractului de muncă legea țării care prezintă legăturile cele mai strânse cu acest contract.

19 În această privință, doamna Boedeker, guvernul austriac și Comisia Europeană apreciază că instanța învestită cu soluționarea unei cauze concrete trebuie, pentru a determina legea aplicabilă, să aprecieze ansamblul diferitor circumstanțe de fapt și elemente ale cauzei și că perioada în care angajatul și-a

desfășurat în mod efectiv și obișnuit munca ar putea fi determinantă în cadrul acestei aprecieri. Astfel, atunci când se stabilește că munca s-a desfășurat în principal într-un singur loc un timp îndelungat, această constatare ar reprezenta un element decisiv în ceea ce privește determinarea legii aplicabile.

20 Mai exact, doamna Boedeker solicită, în temeiul articolului 6 alineatul (2) litera (a) din Convenția de la Roma, aplicarea dreptului olandez, care, în cauza principală, conferă o protecție mai largă împotriva unei modificări unilaterale de către angajator a locului unde se desfășoară munca. În această privință, doamna Boedeker invocă în special faptul că derogarea prevăzută în ultima teză a alineatului (2) menționat este de strictă interpretare și trebuie aplicată, ținând cont de principiul protecției lucrătorului, care stă la baza acestei dispoziții, pentru a garanta aplicarea dreptului mai favorabil din punct de vedere material.

21 În schimb, guvernul olandez susține că, în ipoteza în care contractul ar prezenta o legătură mai strânsă cu o altă țară decât cea în care se desfășoară în mod obișnuit munca, trebuie aplicată legea țării cu care contractul prezintă legătura cea mai strânsă, care, în cauza principală, este legea germană. Astfel, a accepta aplicarea criteriului de legătură prevăzut la articolul 6 alineatul (2) litera (a) din Convenția de la Roma în cazul unui astfel de contract, chiar și atunci când ansamblul împrejurărilor desemnează un alt sistem juridic, ar lipsi de sens derogarea prevăzută în ultima teză a articolului 6 alineatul (2) menționat. Astfel, acest guvern susține că, atunci când se face aplicarea clauzei derogatorii, trebuie să se țină seama de toate împrejurările de drept și de fapt ale speței, recunoscând în același timp o importanță deosebită dreptului securității sociale aplicabil.

22 Este necesar să se amintească de la bun început că articolul 6 din Convenția de la Roma instituie norme de conflict speciale în privința contractelor individuale de muncă, care derogă de la normele cu caracter general prevăzute la articolele 3 și 4 din această convenție, având ca obiect libertatea de alegere a legii aplicabile și, respectiv, criteriile de determinare a acesteia în absența unei astfel de alegeri (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 martie 2011, Koelzsch, C-29/10, Rep., p. I-1595, punctul 34, și Hotărârea din 15 decembrie 2011, Voogsgeerd, C-384/10, Rep., p. I-13275, punctul 24).

23 Desigur, articolul 6 alineatul (1) din convenția amintită prevede că alegerea de către părți a legii aplicabile contractului de muncă nu poate avea ca rezultat privarea angajatului de garanțiile prevăzute de normele imperative ale legii care ar fi aplicabilă contractului în absența unei astfel de alegeri.

24 Cu toate acestea, articolul 6 alineatul (2) din Convenția de la Roma enunță la rândul său criteriile de legătură specifice care permit, în absența alegerii părților, desemnarea *lex contractus* (Hotărârea Voogsgeerd, citată anterior, punctul 25).

25 Aceste criterii sunt, în primul rând, cel al țării în care angajatul „își desfășoară în mod obișnuit munca”, enunțat la articolul 6 alineatul (2) litera (a) din Convenția de la Roma, și, cu titlu subsidiar, în lipsa unui astfel de loc, cel al sediului „prin care a fost angajat”, astfel cum prevede articolul 6 alineatul (2) litera (b) din această convenție (Hotărârea Voogsgeerd, citată anterior, punctul 26).

26 În plus, potrivit ultimei teze a alineatului (2) sus-menționat, aceste două criterii de legătură nu sunt aplicabile atunci când din ansamblul împrejurărilor reiese că contractul de muncă prezintă legături mai strânse cu o altă țară, caz în care contractul este supus legii acelei țări (Hotărârea Voogsgeerd, citată anterior, punctul 27).

27 În cauza principală, astfel cum reiese din decizia de trimitere, părțile contractante nu au specificat în mod expres alegerea lor pentru aplicarea unei anumite legi. În plus, părțile din cauza principală nu contestă faptul că, în cadrul executării celui de al doilea contract de muncă încheiat cu Schlecker la 30 noiembrie 1994, doamna Boedeker și-a desfășurat în mod obișnuit și neîntrerupt activitatea doar în Țările de Jos timp de peste 11 ani.

28 Cu toate acestea, instanța de trimitere consideră că toate celelalte elemente de legătură ale contractului indică o legătură mai strânsă cu Germania. În consecință, aceasta urmărește să afle dacă articolul 6 alineatul (2) litera (a) din Convenția de la Roma trebuie interpretat în sens larg în raport cu ultima teză a aceluiași articol 6 alineatul (2).

29 Astfel, după cum reiese din decizia de trimitere, dreptul german ar putea fi aplicabil deoarece toate împrejurările indică o legătură mai strânsă cu Germania, și anume faptul că angajatorul era o persoană juridică de drept german, că salariul era plătit în mărci germane (înainte de introducerea monedei euro), că asigurarea pentru pensie era încheiată cu un asigurător german, că doamna Boedeker și-a păstrat domiciliul în Germania, unde își plătea cotizațiile sociale, că în contractul de muncă se făcea referire la dispoziții imperative ale legislației germane și că angajatorul îi rambursa doamnei Boedeker cheltuielile de deplasare din Germania în Țările de Jos.

30 În speță este necesar, prin urmare, să se stabilească dacă criteriul prevăzut la articolul 6 alineatul (2) litera (a) din Convenția de la Roma poate fi înlăturat numai atunci când nu există un veritabil element de legătură sau și atunci când instanța constată că contractul de muncă prezintă legături mai strânse cu o altă țară.

31 În această privință, trebuie amintit că, analizând raportul dintre normele care figurează la articolul 6 alineatul (2) literele (a) și (b) din Convenția de la Roma, Curtea a declarat că criteriul țării în care angajatul „își desfășoară în mod obișnuit munca”, prevăzut la articolul 6 alineatul (2) litera (a) din această convenție, trebuie interpretat în sens larg, în timp ce criteriul „sediului prin care a fost angajat”, prevăzut la alineatul (2) litera (b) al aceluiași articol, se aplică numai atunci când instanța sesizată nu este în măsură să determine țara în care angajatul își desfășoară în mod obișnuit munca (a se vedea Hotărârile citate anterior Koelzsch, punctul 43, și Voogsgeerd, punctul 35).

32 Astfel, pentru a determina dreptul aplicabil, criteriul de legătură a contractului de muncă în discuție în cauza principală cu locul în care angajatul își desfășoară în mod obișnuit activitatea trebuie luat în considerare în mod prioritar, iar aplicarea acestuia exclude luarea în considerare a criteriului subsidiar al locului în care se află sediul prin care a fost angajat (a se vedea în acest sens Hotărârile citate anterior Koelzsch, punctul 43, și Voogsgeerd, punctele 32, 35 și 39).

33 Astfel, o altă interpretare ar fi contrară obiectivului urmărit de articolul 6 din Convenția de la Roma, care este de a asigura o protecție adecvată angajatului. După cum rezultă din raportul asupra Convenției privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale întocmit de domnii Giuliano și Lagarde (JO 1980, C 282, p. 1), acest articol a fost conceput pentru a oferi o reglementare mai adecvată în materiile în care interesele unuia dintre contractanți nu se plasează pe același plan cu ale celuilalt și a asigura [astfel] o protecție adecvată părții care trebuie considerată, din punct de vedere socioeconomic, drept partea aflată în poziție defavorizată în relația contractuală (a se vedea Hotărârile citate anterior Koelzsch, punctele 40 și 42, precum și Voogsgeerd, punctul 35).

34 În măsura în care obiectivul articolului 6 din Convenția de la Roma este de a asigura o protecție adecvată angajatului, această dispoziție trebuie să garanteze că contractului de muncă îi este aplicabilă legea țării cu care acest contract prezintă cele mai strânse legături. Or, astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 36 din concluzii, această interpretare nu trebuie să conducă obligatoriu la aplicarea, în toate cazurile, a legii mai favorabile angajatului.

35 Astfel cum reiese din modul de redactare și din obiectivul articolului 6 din Convenția de la Roma, instanța trebuie, într-o primă etapă, să determine legea aplicabilă pe baza criteriilor de legătură specifice care figurează la alineatul (2) litera (a) și, respectiv, litera (b) al acestui articol, care răspund exigenței generale de previzibilitate a legii și, prin urmare, de securitate juridică în raporturile contractuale (a se vedea prin analogie Hotărârea din 6 octombrie 2009, ICF, C-133/08, Rep., p. I-9687, punctul 62).

36 Totuși, astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 51 din concluzii, atunci când din ansamblul împrejurărilor rezultă că un contract de muncă prezintă legături mai strânse cu o altă țară, instanța națională este obligată să înlăture criteriile de legătură menționate la articolul 6 alineatul (2) literele (a) și (b) din Convenția de la Roma și să aplice legea acelei țări.

37 Astfel, din jurisprudența Curții reiese că instanța de trimitere poate lua în considerare și alte elemente ale raportului de muncă atunci când rezultă că cele referitoare la unul dintre cele două criterii de legătură prevăzute la articolul 6 alineatul (2) din Convenția de la Roma sugerează că acest contract prezintă legături mai strânse cu un alt stat decât cel care reiese din aplicarea criteriilor de la articolul 6 alineatul (2) litera (a) și, respectiv, litera (b) din această convenție (a se vedea în acest sens Hotărârea Voogsgeerd, citată anterior, punctul 51).

38 Această interpretare este de asemenea în concordanță cu textul noii dispoziții privind normele de conflict referitoare la contractele de muncă, introdusă prin Regulamentul Roma I, care nu este însă aplicabilă *ratione temporis* în cauza principală. Astfel, potrivit articolului 8 alineatul (4) din acest regulament, în cazul în care reiese din ansamblul circumstanțelor că contractul are o legătură mai strânsă cu o altă țară decât cea menționată la alineatul (2) sau (3) al acestui articol, se aplică legea acelei alte țări (a se vedea prin analogie Hotărârea Koelzsch, citată anterior, punctul 46).

39 Reiese din cele de mai sus că instanța de trimitere trebuie să determine legea aplicabilă contractului raportându-se la criteriile de legătură definite la articolul 6 alineatul (2) prima teză din Convenția de la Roma și îndeosebi la criteriul locului în care se desfășoară în mod obișnuit munca, prevăzut la litera (a) a alineatului (2) menționat. Totuși, în temeiul ultimei teze a aceluiași alineat, atunci când un contract are o legătură mai strânsă cu un alt stat decât cel în care se desfășoară în mod obișnuit munca, trebuie să se înlăture legea statului în care se desfășoară în mod obișnuit munca și să se aplice legea celuilalt stat.

40 În acest scop, instanța de trimitere trebuie să țină seama de toate elementele ce caracterizează raportul de muncă și să aprecieze care este sau care sunt, în opinia sa, cele mai semnificative. Astfel cum a subliniat Comisia și cum a indicat avocatul general la punctul 66 din concluzii, instanța chemată să se pronunțe într-un caz concret nu poate totuși să deducă în mod automat că norma prevăzută la articolul 6 alineatul (2) litera (a) din Convenția de la Roma trebuie înlăturată numai pentru motivul că, prin numărul lor, celelalte împrejurări relevante, în afară de locul de muncă efectiv, desemnează o altă țară.

41 Printre elementele semnificative de legătură trebuie, în schimb, să fie luate în considerare în special țara unde salariatul își achită impozitele și taxele aferente venitului obținut din activitatea sa, precum și țara unde acesta este afiliat la sistemul de securitate socială și la diversele regimuri de pensie, de asigurări de sănătate și de invaliditate. Pe de altă parte, instanța națională trebuie de asemenea să țină cont de ansamblul împrejurărilor cauzei, cum ar fi, printre altele, elementele legate de stabilirea salariului sau a celorlalte condiții de muncă.

42 Rezultă din considerentele care precedă că articolul 6 alineatul (2) din Convenția de la Roma trebuie interpretat în sensul că, chiar și în ipoteza în care un angajat își desfășoară munca ce face obiectul contractului de muncă în mod obișnuit și pe o perioadă îndelungată și neîntreruptă în una și aceeași țară, instanța națională poate înlătura, în temeiul ultimei teze a acestei dispoziții, legea aplicabilă în această țară atunci când din ansamblul împrejurărilor reiese că există o legătură mai strânsă între contractul respectiv și o altă țară.

43 În aceste condiții, nu este necesar să se răspundă la a doua întrebare preliminară.

44 În lumina tuturor considerațiilor de mai sus, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 6 alineatul (2) din Convenția de la Roma trebuie interpretat în sensul că, chiar și în ipoteza în care un angajat își desfășoară munca ce face obiectul contractului de muncă în mod obișnuit și pe o perioadă

îndelungată și neîntreruptă în una și aceeași țară, instanța națională poate înlătura, în temeiul ultimei teze a acestei dispoziții, legea țării în care angajatul își desfășoară în mod obișnuit munca atunci când din ansamblul împrejurărilor reiese că există o legătură mai strânsă între contractul respectiv și o altă țară.

Cu privire la cheltuielile de judecată

45 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

Articolul 6 alineatul (2) din Convenția privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale, deschisă spre semnare la Roma la 19 iunie 1980, trebuie interpretat în sensul că, chiar și în ipoteza în care un angajat își desfășoară munca ce face obiectul contractului de muncă în mod obișnuit și pe o perioadă îndelungată și neîntreruptă în una și aceeași țară, instanța națională poate înlătura, în temeiul ultimei teze a acestei dispoziții, legea țării în care angajatul își desfășoară în mod obișnuit munca atunci când din ansamblul împrejurărilor reiese că există o legătură mai strânsă între contractul respectiv și o altă țară.

Semnături